

הפסוקים - חזון עובדיה

למך: חזון עובדיה

חזון עובדיה

חזון עובדיה - חזון עובדיה

שנא עובדיה לאדם אשר רבי יצחק אמר הקדוש ברוך הוא יבא עובדיה וידר "בין שני רשעים ולא למד מנעושים ונבא על עניו ורשע שדר בין שני צדיקים ולא למד מנעושים אמר אפרים מקשה חלסדו של רבי נאור טעם רבי נאור עובדיה נר אורו היה היינו דאמרי אינשי מינה ובה אבא נידול ביה נרנא יו"ק את טאב רננדס ברבל השכב אותם ארעה אמר רבי יוחנן טעם רבי שמעון בן יוחי היינו דאמרי אינשי מינה ובה אבא לידל ביה נרנא

חזון עובדיה

(א) לא ידענו דורו ולא נוכל לומר כי הוא הנזכר בספר מלכים בימי אחאב כי שם כתיב ועובדיה היה ירא את יי ואילו היה זה הנביא בעצמו איך יקראנו ירא השם ולא יקראנו נביא כי הנבואה היא המעלה הנכבדת יותר,

חזון עובדיה

ג. ויקרא אחאב אל-עבדיהו אשר על-הבית ועבדיהו היה ירא את-יהוה מאד:

חזון עובדיה

הכוונה הכוללת בנבואה הזאת, היא להודיע חורבן אדום אשר יהיה לעתיד לבוא, ולבאר שהאומה הזאת הנקראת אדום היתה בראשיתה דבר מועט ואחר כך נתפשטה ממשלתה בעולם, ושעם זה כבר באו עליה בזמן שעבר צרות רבות ורעות אבל לא החריבה חורבן החלטי. אמנם בזמן קיבוץ הגלויות תחורב ותשומם האומה הזאת בכללה חורבן כללי והחלטי, מפני מה שהרשיעו לעשות כנגד ישראל בחורבן בית ישראל בחורבן בית ראשון ובחורבן בית שני ובגזרות ובשמדות שגורו עליהם בהיותם תחת ממשלתם בגלות, ושישראל ישובו וימשלו בארצם ובממשלתם ובכל ערי הנגב והיתה לה' המלוכה וכמו שיתבאר בפסוקים.

א (א) חזון עובדיה וגו', עד "הנה קטון נתתיך בגוים" (ב). אין לנו דרך לדעת הדברים הקדומים אשר עינינו לא ראו, כי אם מפי מגידיהם בהיותם אנשי אמת שראוי לסמוך על קבלתם ולכן היו המקובלות מכלל הראיות שעשה הפילוסוף, והנה הכתוב לא ביאר זה הנביא מי היה ובאיזה דור ניבא, אבל חכמינו שקבלו דור מדור ומהנביאים, הלא הם יורוך יאמרו לך⁶, שעובדיה זה הוא אשר נזכר בספר מלכים שהיה עם אחאב אשר על ביתו, ואמר שהיה גר אדומי ושהיה מבני אליפו רע איוב. אמרו בתחומא⁷: "חזון עובדיה... א"ל הקב"ה לאליו אתה הוכחת את עבדי איוב בחזון, שנאמר 'בשעפים מחזינות לילה' וגו' (איוב ד, יג), אני מעמיד מלך בן נביא שיפרע מבית אביך בחזון, שנאמר 'חזון עובדיה'."

וכפרך אחד דיני ממונות (פנהדרן לט ע"ב): "אמר רבי יצחק: אמר הקב"ה יבא עובדיה שדר בין ב' רשעים ולא למד ממעשיהם - אחאב ואיזבל - ויפרע מעשו הרשע שדר בין שני צדיקים יצחק ורבקה ולא למד ממעשיהם. אפרים מקשה חלמידו של רבי מאיר אומר: עובדיה גר אדומי היה והיינו דאמרי אינשי מינה ובה אבא נידל ביה נרגא... כי אתא רב דימי אמר ירך מתוכה מטרחת". וכבר כתבתי בהקדמה בחקירה הראשונה למה נכתב ספרו אחרי הושע ויואל ועמוס, בהיותו קודם אליהם בזמן. האמנם הראב"ע בהתחכמותו כתב, שלא נוכל לומר שהיה עובדיהו אותו שכתוב בספר מלכים בימי אחאב, כי שם כתוב "ועובדיה היה ירא את ה'" (מל"א יח, ג). ולא קראהו הכתוב נביא בהיותו מעלה יותר נכבדה.

חזון עובדיה

א. ואשה אחת מנשי בני-הנביאים צעקה אל-אלישע לאמר עבדך אישי מת ואתה

הקשר לפרשה:

בהפטרה מנבא עובדיה (שהיה גר צדק אדומי) על מפלת אדום כעונש על רשעתם שהרעו לישראל, שהוא מעין פרשתנו המדברת מנצחוננו של יעקב על שרו של עשו.

חזון עובדיה

א. חזון עבדיה כה-אמר אדני יהוה לאדום שמועה

שמענו מאת יהוה וציר בגוים שלח קומו ונקומה עליה למלחמה:

חזון עובדיה

(א) חזון עובדיה. מאי שנא עובדיה לאדום ולא ניבא נבואה אחרת אמרו חכמי עובדיה גר אדומי היה אמר הקב"ה מהם ובהם אביא עליהם יבא עובדיה שדר בין שני רשעים אחאב ואיזבל ולא למד ממעשיהם ויפרע מעשו הרשע שדר בין שני צדיקים יצחק ורבקה ולא למד ממעשיהם:

חזון עובדיה

(א) חזון עובדיה. זה הנביא לא ידענו באיזה דור התנבא ודעת חז"ל שזהו עובדיה שהיה עם אחאב ועוד אמרו כי עובדיה גר אדומי היה והתנבא רע על אדום היינו דאמרי אינשי כפא דחק נגרא בגויה נשורף חרדלא אמר בו כעל הערוך האומן שחק הכף אותו הכף עצמו שורף פיו בתרדל חוק אמר הקב"ה יבא עובדיה שדר בין שני רשעים אחאב ואיזבל ולא למד ממעשיהם ויפרע מעשו הרשע שדר בין שני צדיקים יצחק ורבקה ולא למד ממעשיהם והנה כל נבואתו היתה על אדום ואמר כי עם חרבן אדום תהיה תשועת ישראל כלה נבואתו והנבואה הזאת היתה בבית שני שהרעו בני אדום לישראל בחרבן בית שני כמו שפירשנו בנבואת עמוס בפרשת על שלשה פשעי אדום והנביא הזה התנבא שעתיד הקב"ה להפרע מהם באחרית הימים בעלות ישראל מן הגלות וארץ אדום אינה היום לבני אדום כי האומות נתבלבלו ורובם הם בן אמונת הנוצרים ואמונת הישמעאלים ולא יכירו מהם מי הוא מאדום וממאוב ומבני עמון ומשאר האומות כי כולם גלו מארצם ונתערבו באומות אלא שמלכות רומי היתה בתחלה רובם בני אדום ומה שאמרו הנביאים בחרבן אדום באחרית הימים אמרו כמו שפירשתי בישיעיה בפרשת קרבו גוים לשמוע וכן אמר ירמיהו במצילת קינות חם עונך בת ציון לא יוסיף להצלותך פקר עונך בת אדום וגומר:

יִדְעַתָּה כִּי עֲבָדְךָ הָיָה יָרָא אֶת־יְהוָה וְהַנִּשְׁאָה בָּא לָקַחַת אֶת־שָׁנִי יְלָדִי לוֹ לְעֲבָדִים:

אלמנה סל 10

וטענתו זאת הבל היא, כי אולי

בהיות עובדיה בבית אחאב, לא נחה עליו הנבואה להתחברו לאותם הרשעים - אחאב ואיזבל - והעיד הכתוב שהיה ירא את ה' ושהיה מגן על נביאיו ומצילם מן המוות, אמנם אח"כ ניבא הנבואה הזאת כלבד, וכבר יורה הכתוב על אמתת זה שאמר (מל"ב ד, א) "ואשה אחת מנשי בני הנביאים צעקה אל אלישע לאמר עבדך אישי מת ואתה ידעת כי עבדך היה ירא את ה' מאד" וזה באמת היה עובדיה, כי הוא היה מפורסם בחסידות ודאית שמים, כי על כן קראהו הכתוב כן ג' פעמים, וכיוון שהעיד הכתוב שהיה מבני הנביאים, למה נרחיק שניבא נבואה אחת קטנה כזאת, ואם אשתו לא קראתו נביא, זה היה לענותו, או מפני שלא ניבא כי אם נבואה קטנה זו לבד ונסתפקה באומרה שהיה "ירא את ה'" עם עדות הכתוב שהיה מבני הנביאים. ואולי שמפני זה אמרה "ואתה ידעת", לפי שעובדיה היה ידוע לאלישע עניינו והנבואה אשר ניבא ואם לא היה הדבר כן, לא היו מעידים עליו השלמים ע"ה. ותלמידו של ר' מאיר שהיה גר אדומי, העיד שהיה עובדיה גם כן גר אדומי ושאלו זה כולו להם אם לא מקבלת אבות, ומאשר היה עובדיה גר אדומי שבא לחסות תחת כנפי השכינה הראוהו השם יתברך, באכרך מולדתו נחמו בהיותו גר ולהדריכו שסוף אומתו היה להכרית, כי יותר אהוב לאדם דעת מה שעתיד להיות באומתו וארצו מבאומה אחרת ולכן לא ראה נבואה אחרת כי אם זאת, לפי שהיתה על אדום.

אלמנה סל 11

(י) מחמס.

אלו הפסוקים יורו כי זאת הנבואה על אדום הוא אחר גלות ירושלם אל בבל וכן אמר המקונן זכור ה' לבני אדום שהיו אומרים לבבליים ערו וכתוב תם עונך בת ציץ לא יספיק להגלותך פקד עונך בת אדום ונבוכדנצר השחית אדום ותהי ארצם שממה וככה יתנבא יחזקאל כי ירושלם שבה אחרי גלות בבל ואדום לא שבה וכבר פי' בספר דניאל כי אין ישראל בגלות אדום ופירוש דבר הקדמונים מלכות יון והנה טעם מחמס בעבור החמס שעש' יון לישראל ביום ירושלם:

אלמנה סל 12

ואי אפשר לומר שראה בה חורבן אדום אשר החריבו נבוכדנצר כמו שכתב רמב"ע או חורבן הורקנוס המלך, לפי שהוא אמר "למען יכרת איש מהר עשו מקטל" (ט) ואמר גם כן "ולא יהיה שריד לבית עשו" (יח) וידוע שלא היה חורבן נבוכדנצר ולא חורבן הורקנוס שהחריבו לאדום החלטי שלא נשאר מהם איש, והוא ממה שיוכיח שלא היתה נבואתו כי אם לעתיד לבוא שיחריב אדום בהחלט ולא ישאר מהם שריד כשיגאל ה' את עמו.

ואין להיפלא מהיות נבואת עובדיה לענות כל כך רחוקות, כי הנה בלעם שקדם אליו קרוב לת"ר שנה, ניבא גם כן על חורבן אדום האחרון הוזה העתיד להיות, כמו שאמר (במדבר כד, יח), "והיה אדום ירשה והיה ירשה שעי' אויביו וישראל עושה חיל ויירד מיעקב והאביר שריד מעיר" וכמו שכתבתי במכשור האחד בספר 'משמיע ישועה'. ומהו תרע שלא לבד על ארץ אדום הסמוכה לא"י ניבא הנביא כי אם גם על האומה שנסתעפה משם ונתפשטה בכל העולם והיא אומת הנוצרים היום הוזה שהם מבני אדום וכמו שכתבתי אחרי זה.

ותרע גם כן שכמה נביאים ניבאו על חורבן אדום בשמו והם לפי דעתי ט': הראשון בזמן היה בלעם; והב' שניבא אחריו בזמן היה עובדיה; והג' היה ישעיהו; והד' בזמן יואל; והה' - אחריו ניבא עמוס; והו' - אחריו ניבא ירמיהו; והז' - אחריו ניבא יחזקאל; והח' - בזמן אחריהם ניבא מלאכי; והט' - שניבא גם כן על אדום היה דוד ע"ה בשירותיו וכפי זמנו הוא היה אחר בלעם וקודם עובדיה, הנה אם כן ט' נביאים האלה ניבאו על זה החורבן, ואולי שגם כן מפני זה אמר כאן עובדיה "שמעוה שמענו מאת ה'" ר"ל שכמה מהנביאים שמעו הנבואה הזאת מאת ה', וכבר כתבתי בפירושי ישעיהו שהיה דרך הנביאים כשהיו נבואותיהם דבר שכבר ניבא עליו נביא אחר, שהיו כספרים אותו משתמשים בדברים ומילות שאמר הנביא אשר קדם בו, כי הם לא היו שומעים בנבואותיהם הדברים מהאל ית' במילותיהם ואותיותיהם, כי זו היתה כלבד מדרגת אדום הנביאים אשר לא הגיע אליה זולתו מן הנביאים ועליו נאמר (שם ז, פט) "ובכאב משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע את הקול מדבר אליו" וגו' ובאותם המילות והדברים האלוהיים שהיה שומע היה כותב את התורה, אבל שאר הנביאים היו משמים נבואותיהם אם בראית משלים ואם בהשגת המדעיות אליהות והם היו מספרים מה שראו בלשונותיהם ודבריהם ומפני זה בספרם את נבואותיהם היו מדברים פעמים בלשון עצמם ופעמים היו מדברים

אותו בדברים ומילות שקדם אליהם בהם נביא אחר, הלא תראה שמה רבינו ע"ה אמר בשירת האינו (דברים לב, לו) "כי ידיו ה' עמו ועל עבדיו יתנחם כי יראה כי אולת יד" ודוד במזמור קל"ה אמר זה הפסוק עצמו "כי ידיו ה' עמו ועל עבדיו יתנחם עצבי הגוים" וגו' ואין ספק שלא היה דוד מנבא - אע"פ שנודה שהיה נביא - באותו סגנון ודברים שניבא אדום הנביאים, אבל לקח בדבריו הפסוק ההוא מדברי משה וכוזה תמצא הרבה בדברי שאר הנביאים, אבל לא יבואו לב' נביאים נבואה א' בדברים שווים כולה וכל חלקיה וכמ"ש חז"ל ש"סגנון אחר עולה לכמה נביאים ואין ב' נביאים מנבאים בסגנון אחר, ר"ל שכבר יהיה העניין המושג שווה בכמה נביאים כנבואת חורבן אדום שראו אותה ט' נביאים, והיה זה לפי שרצה הקב"ה שיהיה הדבר הרשום ההוא מועד ומותרה באמצעות נביאים רבים וכמו שאמר "לא בסתר דברתי" (ישעיהו מה, יט), לפי שבהיותו מועד ביותר נביאים, יודע יותר כי דבר הש"י הוא, ומפני השתתפותם בדבר המושג אפשר שיקח האחרון כן דברי הראשון, אבל אינו אפשר ששניהם יבואו כל דברי הנבואה וחלקיה בסגנון דברים אחד מבלי חוספת ביאור ושינוי דברים, שיהיה אם כן ממגנבי דברים. וכן היה העניין בנידון אשר לנו, שעובדיה ניבא על חורבן אדום ובא אחר כך ירמיהו וראה חורבנו גם כן, וכאשר סיפר אותו נשתמש בדבריו מדברי עובדיה שראה שכבר ניבא עליו, אבל הוסיף ירמיהו ביאור וייעודים בו וכמו שיתבאר, והותרו עם זה שלוש השאלות הראשונות.

אלמנה סל 13

וגלת החל-היה לבני ישראל אשר-פגענים עד-צרפת וגלת ירושלם אשר בספרד ירשו את

ערי הנגב:

אלמנה סל 14

אשר פגענים שמענו מפי גדולים כי ארץ אלמנייה הם הכנעניים שברחו מפני בני ישראל כבואם אל הארץ גם ככה צרפת היא פרנסייה

אלמנה סל 15

וגלות החל הזה. הוא גלות שיטום שרגלה בארצות והם העמים ארצות אלמנייה ואשקלונ"א וצרפת הוא שקורי' פרנצי' וארצות ספרד שקורי' ספני'א ובני ירושלם הם שגלו בספרד ואחרים גלו לשאר ארצות הנוכרים שהיו ברשותם והתפשטו בארצות ומאוצות אלו גלו מעצמם אותם שהם היו בארצות ישמעאל ואומרים בקבלה כי בני ארץ אלמנייה היו כנעניים כי כשפנה כנעני מפני יהושע כמו שכתבנו בספר יהושע הלכו להם לארץ אלמנייה ואשקלונ"א שקרין ארץ אשכנז ועוד היום קוראים אותם כנעניים

אלמנה סל 16

והדעתך דעת הרב רבי אברהם אבן עזרא שנמשך אחריו הרב רבי דוד קמחי, שכנענים הם האשכנזים, כי נסמך ה"ר אברהם אבן עזרא על מה שהעידו לו שאשכנז נחישבה מהכנעניים וכבר אמרתי שהוא עדות שקר.

אלמנה סל 17

ומה טוב אומרו "וגלות ירושלם אשר בספרד", כי הנה בני יהודה הלכו לספרד מחורבן בית ראשון שהולכים שם פירו מלך ספרד והושיבם בשני מחוזות, האחד בלחזי"ה שהיתה אז עיר גדולה באנדלוזיא"ה אשר ממלכות קשטילי"א והשני במחוז טולטול"ה וכמו שכתבתי בסוף פירושי לספר מלכים. ואל ירע בעיניך אומרו 'צרפת' ולא זכר אינגלאטיר"ה שהלכו שם גם כן, כי הנה האי ההיא לחלק צרפת תחשב ומצרפת היה בתחילה וכן קראוה בספרים הקדמונים 'אי צרפת', עם היות שאחרי כן נבדלה מצרפת ונעשתה מלכות בפני עצמה, ואף על פי שעתה אין בצרפת ולא בספרד איש אשר בשם ישראל יכנה, לא איש אל ויכבד³⁴, כי תמיד יתקיים הייעוד הזה באותם אשר יצאו משם או בכניהם אשר ילדום.

ואולי שכיין גם כן אל בנ"א אשר יצאו מכלל הדת מתוקף הצרות והשמדות ונשארו בצרפת ובספרד לאלפים ולרבבות קהילות גדולות, שהם ישובו ובקשו את ה' אלהיהם³⁵, כמו שמהם עושים היום הזה וכהם תתקיים זאת הנבואה היותר בזה השאלה ה'.